

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 1. Vtrum Communio sub utrâque specie iure diuino sit Laicis
præcepta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

DVBIVM I.

Virum Communio sub utraque specie iure diuino sit laicis præcepta?

35 Error historicorum.

Notandum, Hanc controuersiam ortam in Bohemia ab hinc annos circiter 184, auctore quodam Petro Dresdensi, & quodam Iacobello Vrfinensi, vt refert Aeneas Siluius historia Bohemica cap. 35. Nam cum Petrus ille incidisset in locum hunc Ioannis 6. Nisi manducaueritis &c. monuit Iacobellum, qui Pragæ concionabatur, vt populum instrueret, non posse eos sine vsu calicis saluari. Hos secuti sunt Lutherani, Calvinistæ, & alij huius temporis hæretici; quamuis Lutherus sæpè dicat vsu calicis non esse necessarium: quin imò in libello qui inscribitur Formula Missæ, ait, Si aliquod Concilium statueret, aut permitteret vtramque speciem, non idcirco debere nos vtrâque vti; sed in despectum Concilij, aut vnâ tantum, aut neutrà.

36 Assertio negans est de fide.

Respondeo, & Dico; Fide tenendum est Communionem sub vtrâque specie laicis, & ijs qui nõ consecrant, non esse iure diuino præceptam. Patet hoc ex Concilio Constantiensi sess. 13. vbi definitur, & simul sub pœna excommunicationis præcipitur, vt nullus Sacerdos communicet populum sub vtrâque specie. Et ex Concilio Tridentino sess. 21. cap. 1. & canone 1. Si quis dixerit ex Dei præcepto, vel necessitate salutis, omnes & singulos Christi fideles vtramque speciem sanctissimi Eucharistia Sacramenti sumere debere, anathema sit.

2. Probatur ex Script.

Ioan. 6.

Lucæ 24.

A Cor. 2.

Probatur Primò, Ex Scripturis: Ioannis 6. Dominus apertè indicat, teste Concilio Tridentino sess. 21. c. 1. vnâ speciem sufficere: Si quis, inquit, manducauerit ex hoc pane, viuet in aeternum. Itè, Hic est panis de celo descendens, vt si quis ex ipso manducet, non moriatur: quod etiam insinuauit ibidem, quando fecit miraculum in panibus, eos multiplicando, non tamen in potu. Lucæ 24. v. 35. agnitus est Dominus à discipulis in Emmaus in fractione panis, id est, ex pane què dedit illis: quo loco vel dedit eis Corpus suum sub vna specie panis (vt multi putant:) vel (vt probabilius censemus cum Iansenio & alijs dedit eis panem benedictum, qui erat figura Eucharistia; vt demonstraret fructum Eucharistia in vna specie: statim enim percepto illo pane aperti sunt oculi eorum. Actorum 2. v. 42. Erant, inquit, perseverantes in Doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus: quo loco etiam hæretici fatentur agi de Eucharistia: nam fractio panis iungitur cum doctrina & orationibus. Neque per fractionem panis debet intelligi calix, per Synecdochon; quia multi ex Christianis erant tunc Nazaræi, qui non poterant vsque ad terminum voti sui bibere vinum: seruabant enim omnes tunc adhuc legalia: quos dubium nõ est communicasse sub specie panis.

37 2. Probatur ex consuetudine Ecclesiæ.

Domini Eucharistia asseruata sub vna specie.

Probatur Secundò, Ex consuetudine Ecclesiæ. Primò, Quia olim solet Eucharistia domum à fidelibus deferri, vt tempore opportuno sumeretur; dabatur autem illis sub specie tantum panis in manibus: Sanguis autem solum porrigebatur ex calice, idque à Diacono; vt docet Cyrillus Cateches. 5. mystagoga; neque laici poterant illum domum ferre: ergo communicabant domi sub vna specie fideles. Antecedens patet ex Ter-

tulliano lib. 2. ad Vxorem: Non sciet maritus, quid secreto ante omnem cibum gustet? & si scierit, panem, non illum crederet esse, qui dicitur. Cyprianus serm. de lapsis, refert exemplum de femina, quæ Eucharistiam in arca inclusam referuabat sub specie panis. Hieronymus Apologia pto libris contra Iouinianum, dicit quosdam domi sumere Corpus Christi illis diebus, quibus ob actum coniugalem, non audebant ingredi Ecclesiam.

Secundò, Quia solet deferri ad ægrotos, idque vt plurimum sub sola specie panis: vt patet ex Eusebio lib. 6. historia cap. 36. vbi refert ex epistola Dionysij Alexandrini presbyteri dedisse puero ad se misso particulam Eucharistia deferendam Serapioni cuidam ad mortem ægrotanti, & iussisse vt prius eam madefaceret, quàm seni daret, eò quòd asseruatione species panis esset indurata. Amphiloehus in vita beati Basilij dicit eum in extremis accepisse Eucharistiam sub specie panis, quàm diu asseruauerat.

Tertiò, In pœnam aliquorum criminum solet Clericis aliquando auferri Communio Clericalis, & constitui Communio Laica, quæ etiam vocabatur Peregrina. Sic Siricius Papa epist. 1. c. 11. laicam communionem statuit Clerico ducenti viduam, Et Felix III. centum annis posterior epist. 1. cap. 2. Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, qui permittunt se rebaptizari, tantummodò in morte concedit communionem, & quidem laicam. Concilium Agathense, can. 2. statuit Clericis contumacibus peregrinam communionem dandam: & can. 5. Si quis Clericus furtum Ecclesiæ fecerit, peregrina ei Communio detur. Erat autem Communio Laica iuxta probabiliorem sententiam, quæ sub sola specie panis dabatur: sic dicta, quòd Laici possent hanc speciem domum deferre, & seipsos communicare. Quæ etiam dicebatur Peregrina, eo quòd peregrini in signum pacis mitteretur.

Quartò, Apud Græcos tota quadragesima, excepto Sabbato & Dominico, iam olim à mille ducentis annis, fuit vsus communicandi ex præsanctificatis: nam illis diebus non fiebat consecratio: sed tantum sub vna specie, quæ asseruabatur à die Dominico vsque ad diem Sabbati sequentem, communicabatur etiã ipse Sacerdos in publica Liturgia, sicut apud Latinos feriã sextã hebdomadæ sanctæ. Vide Concilium Laodicenum can. 49. Non oportet, inquit, in quadragesima panem offerre, nisi Sabbato & Dominico. Concilium Trullanum can. 52. In omnibus sacro sancta quadragesima ieiunij diebus, præterquam Sabbato & Dominica, & Annuntiationis die, fiat sacrum præsanctificationum sacrificiũ.

Quintò, Manichæi non solent vnquam communicare sub specie vini, vt testatur D. Leo serm. 4. de Quadragesima, eò quòd existimarent vinum esse fel draconum; sed tantum sub specie panis: nemo tamen vnquam notauit hunc illorum error, quasi contra mandatum Dei sub vna specie communicarent. Imò si tunc non fuisset libera Communio sub vna specie, non potuissent Manichæi se occultare; sed hæresim suam per communionem mox prodidissent; quod tamen falsum est. Nam signum Manichæismi erat, non semel aut bis abstinere à calice, sed semper, vt insinuat Diuus Leo supra.

Tertiò: (Omissis Doctoribus Scholasticis, qui omnes hoc censent.) Probatur Ratione: Prima est, Quia totus Christus est sub vna specie; vt supra q. 76. ostendit.

Delata ad Infimos.

Sub vna specie in pœnam clericis datur.

Quæ Communio Laica vel Peregrina.

Communio Græcorum per Quadragesimam ex præsanctificatis sub vna specie.

Manichæi sero per à calice abstinerunt.

38 Prob. Ratione.

quæst. 76. ostensum est, & ratio manifestè conuincit: quid ergo opus est vtraque specie? Si enim totum possum accipere sub vna, non sunt necessariae duæ. Confirmatur; Quia tota vis huius Sacramenti pendet ex ipso Christo, qui latet sub speciebus: atqui hic æquè perfectus est sub vna, atque sub duabus: ergo tantum accipio per vnam, quantum per duas. Dices, Cur ergo Christus instituit hoc Sacramentum sub duplici specie? Respondet; Quia hoc Sacramentum non solum est Sacramentum, sed etiam Sacrificium, & quidem representatiuum. Itaque ob rationem representationis, quæ in hoc sacrificio cernitur, id fecit. Nam hoc Sacrificium debet representare effusionem sanguinis, quæ facta est in sacrificio crucis. Vnde Corpus debet seorsum sub specie panis, & Sanguis sub specie vini consecrari, vt sit perfectum sacrificium representatiuum. Vt autem sit perfectum Sacramentum, vna species sufficit: nam vna species continet totum Christum, & confert totum effectum, & significat id ipsum, quod confert. Species enim panis, quatenus conficitur ex aqua & farina, significat populum incorporari Christo per hoc Sacramentum: quatenus autem ex multis granis in vnum coëuntibus conflatur, significat hoc Sacramentum vniõnem membrorum corporis mystici perfici. Pari modo species vini per se sola continet totum Christum, & confert totum effectum, & significat id ipsum, quod confert; nempe vniõnem populi cum Christo, propter aquam admixtam; & vniõnem membrorum inter se, quia ex multis acinis confluit.

Eucharistia, vt Sacrificium, requirit vtramque speciem, vt Sacramentum, non nisi vnam.

39 Ab incommotis, Primum.

Secundum.

Tertium.

Quartum.

40 Ecclesia iuste præcipit Communionem sub vna tantum specie.

Secunda Ratio est: Si communicatio sub vtraque specie esset iure diuino præcepta, sequerentur grauissima incommoda. Primò: Indigna tractatio tanti Sacramenti. Nam sapissimè contingeret Sanguinem Domini effundi, vt in communione rusticorum, senum, debiliũ, ægrotorum, qui non facile possunt se accommodare ad bibendum de manu alterius. Secundò: In plurimis locis rarissima communicatio. Nam cum apud plurimas nationes non reperitur vinum, nisi aliunde importatum, quod est carissimum & rarissimum, vt in Iaponia, vbi vix sacrificantibus sufficiens haberi potest: Vel cum in quibusdam regionibus propter frigus non possit diu conseruari, sed continuo acefcatur, vt in Norwegia: sequeretur hos homines rarissimè posse communicare, vel fortasse nunquam, præsertim quando Ecclesiæ sunt pauperes. Tertio: Multa sunt loca frequentissima populo, in quibus solum vnus est Sacerdos; vbi fieri non poterit, vt omnibus detur communicatio sub vtraque specie: nam tantum vini simul consecrari non potest. Quarto: Multi abhorrent à vino, nec possunt sine nausea gustare; vt abstemij naturâ vel educatione. Vnde tales, vel carent fructu huius Sacramenti, vel cum periculo reiectionis illud acciperent.

Dico Secundò, Ecclesia potuit præcipere communionem sub vna specie, iustaque ad hoc causas habuit. Est fide tenendum, vt supra.

Prior pars probatur; Quia communicatio sub vna, vel duabus speciebus; non est iuris diuini: ergo Ecclesia potest de ea disponere. Antecedens patet ex dictis. Consequentia probatur; Quia vbi à Domino non est præscripta certa regula, Ecclesia potest vitandæ confusionis causâ aliquid certi statuere; quod insinuat Apostolus 1. ad Corinth.

14. cum ait, Cetera, cum venero, disponam. Sic Ecclesia ex causâ iussit interdum baptismum conferri trina immersione, interdum vna dumtaxat.

Altera pars probatur Primò, Ex incommotis iam allatis. Deinde, Quia communicatio sub vna specie iam tum ferè per totam Ecclesiam erat recepta: Concilium enim Constantiense, quod primum hæc de re sanxit, videns ab hæreticis hanc consuetudinem oppugnari, tanquam mandato Christi esset repugnans, eam lege stabiluit, noluitque hæreticorum perfidiâ abregari. Tertio, Quia consentaneum est, vt sit conformitas per Ecclesiam in hoc Sacramento sumendo, quæ esse non posset, nisi communicatio sub vtraque specie abregaretur, & præciperetur tantum sub specie panis. Refert tamen Ruardus articulo 15. Paulum III. dispensasse cum Bohemis, si tamen vellent fateri Calicem non esse ad salutem necessarium.

Obijciunt hæretici Primò, Dominus expressè præcepit de calice, Bibite ex eo omnes, Matth. 26. idque non sine mysterio, cum non præcepit id de pane: nempe quia sciebat fore, qui calicem Laicis essent negaturi.

41 1. Obiectio. Bibite ex eo omnes.

Respondet, Loquitur Apostolis presentibus, non autem Laicis: vnde Marcus ait, & biberunt ex eo omnes. Quod autem non dixerit de pane, manducate ex hoc omnes, Ratio est; Quia non porrexit vnum panem integrum distribuendum per singulos, sed duodecim partes diuisas; vnde facile aduertebant singulis suam partem sumendam: calicem autem non dedit diuisum, sed vnicum: ne ergo vnus, vel duo totum sumerent, dixit; Bibite ex eo omnes. Notandum tamen in Canone nostro, & apud Ambrosium lib. 4. de Sacrament. cap. 5. haberi, Dominum similiter dixisse, Accipite, manducate ex hoc omnes; quod est omnino credibile.

Solutio.

Dices Primò, Si solis Apostolis calicem dedit: ergo non licet eum dare Laicis.

Respondet Negando Consequentiam: Non enim vetuit dari; sed generatim iussit dari hoc Sacramentum, siue sub specie panis, siue sub specie vini, quando dixit; Hoc facite in meam commemorationem: præcepit enim his verbis etiam dispensationem huius Sacramenti, non tamen definitè per calicem; vt potest colligi ex Luca, qui solum refert hoc præceptum post consecrationem panis: & satis constat ex interpretatione, & vsu Ecclesiæ.

Quomodo Dominus præcepit dari Calicem.

Dices Secundò, Ioannis 6. v. 53. dicit Dominus, Nisi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis: ergo vtraque species est necessaria ad salutem.

Nisi manducaueritis & biberitis &c. explicatur.

Respondet; Græcè est τὸν μὲν φάγειν, id est, Si non manducaueritis: debet autem ea negatio repeti post coniunctionem sequentem more Hebræo, vt sensus sit: Si non manducaueritis Carnem Filij hominis, & non biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis; id est, si neque carnem, neque sanguinem sumpseritis: negatio enim more Hebræo posita in principio, negat vtramque partem. Sic Psalmo 1. in Hebræo habetur, Non resurgent impij in iudicio, & peccatores in concilio iustorum. Ioannis 15. vers. 22. Si non venissem, & locus eius non fuisset, peccatores non haberent; id est, & non locus eius fuisset.

Nota Obijciunt

42
2. Obiectio
ex Patrib.
Gelafius.
Cyprian.

Obijciunt Secundò, Ex Patribus: Primò, Ex Gelasio, quod benè soluitur hic à D. Thom. ad 1. Secundò, Ex Cypriano serm. de Cœna Domini: *Lex prohibet esum sanguinis, Euangelium præcipit vt bibatur.*

Respondeo, Cyprianus non facit vim in verbo *bibendi*; sed solùm vult dicere, *Sanguinem præcepto Domini esse sumendum*, siue per modum cibi, siue per modum potus: nam cibus, inquit, & potus ad eandem rationem pertinent, scilicet vt corpus nutriatur, viuat, & conseruetur; non enim modus sumendi, sed res quæ sumitur, conseruat. Simili modo intellige illud D. Augustini q. 57. in Leuiticum, *Ad bibendum sanguinem omnes exhortantur, qui volunt habere vitam.* Nò enim vim facit in verbo *bibendi*, sed in re quæ sumitur; vt patet ex adiunctis. Quòd verò hæretici obijciant aliquot testimonia Patrum, ex quibus probent vtramque speciem in usu fuisse: Respondeo, Nos id minimè negare. Solùm enim dicimus, meritò hanc consuetudinem esse abrogatam.

Augustin.

43
Tres Rationes, cur sub duplici specie instituta videatur Eucharistia.

1. Ratio.

Soluitur.

Obijciunt Tertio, Tres Rationes. Prima est: Dominus instituit hoc Sacramentum sub duplici specie: ergo ab omnibus sic debet sumi.

Respondeo, Instituit sub duplici specie, quia illæ duæ species necessariae erant ad perfectam rationem sacrificij representatiui; non autem ad rationem Sacramenti. Nec verò necessarium est, vt quæuis sacrificij pars ab omnibus sumatur; satis est pro omnibus offerri; vt patet ex sacrificijs legis veteris. Dices, Omnes in sumptione huius Sacramenti debent commemorare mortem Domini 1. ad Cor. 11. sed mors Domini nò representatur perfectè, nisi per duas species: ergo duæ debent sumi. Respondeo, Dupliciter commemorari mortem Domini in proposito: Primò, Expressa representatione: quæ commemoratio fit, dum consecratur vtraque species, & ex vi verborum seorsim ponitur Sanguis à Corpore: ad hanc requiritur vtraque species, solique Sacerdotes sic mortem Domini commemorant. Secundò, Per signum qualecunque seu mnemosynon aut memoriale, præsertim in hunc finem relictum. Sicut si amicus moriens relinquat mihi vellem vel annulum, vt in memoriam mortis eius quotannis semel vtat, dicat *hoc vsu mortem eius recolere*: & hoc modo omnes, qui sumunt Eucharistiam, commemorant mortem Domini, etiam si sub vna specie sumant.

Laici sub vna specie communiendo commemorant mortem Domini.

44
2. Ratio.

Soluitur.

Secunda Ratio est: Iudæi omnes in deserto nò solùm comederunt Manna, sed etiam *liberunt aquam de petra*, teste Apostòlo 1. ad Cor. 10. v. 4. Atqui hæc erant figurae Eucharistia sub vtraque specie sumendæ: ergo & nos in deserto huius vitæ vtraque speciem debemus accipere.

Respondeo hoc argumentum à nobis facit; Quia illi non eodè tempore & loco acceperunt *Manna*, & *aquam de petra*; sed aliquot diebus interiectis: Manna enim datum est in deserto Sin, Exodi 16: *aqua verò in Raphidim* Exod. 17. Vnde hæc erant figurae Eucharistia sub vna specie sumendæ; sicut & *panes propositionis*, quibus nullus mysticus potus erat adiunctus; & *participatio sacrificiorum*, quorum sola caro manducabatur, sanguis autem omniaque libamina effundebantur Deo, vt patet Exod. 25.

45
3. Ratio.

Tertia Ratio est: Duæ species plus conferunt gratiæ spiritualis, quàm vna sola: ergo non rectè altera Laicis subtrahitur. Antecedens probatur,

Tum quia vtraque seorsim est efficax gratiæ, & diuersum gratiæ conferendæ instrumentum: tum quia videntur habere distinctum effectum; alius enim est effectus cibi, alius potus.

Respondeo Primò, Etiam si duæ species plus conferrent gratiæ, quàm vna; non tamen idcirco deberet permitti communio sub vtraque, ob periculum indignæ tractationis, aliaque incommoda suprà allata: melius enim est, vt homo aliqua gratiâ non necessariâ careat, quàm vt tantum Sacramentum, tantis periculis exponatur: quæ etiam vna est ex causis, cur non detur paruulis. Deinde potest hæc iactura facillè compensari frequentatione: qui enim semel communicabat per hebdomadam sub duabus speciebus, communicet bis sub vna.

Soluitur.

Respondeo Secundò, Non plus gratiæ conferunt duæ species simul sumptæ, quàm vna, vt communiter docent Doctores; D. Thomas hic ad 3. & ibidem Caietanus fuse: & idem D. Thomas opus. 58. c. 29. in fine. D. Bonauertura dist. 11. 2. parte distinctionis art. 1. quæst. 2. Richardus eadè dist. art. 4. quæst. 6. Gabriel lect. 84. in Canonem. Roffensis in art. 16. Ruardus art. 15. & alij passim: excepto Alexandro Halensi 4. parte quæst. 53. memb. 1. & Gaspare Casilio lib. 2. de Cœna & Calice Domini cap. 25. quamuis dubitanter. Et ratio est; Quia vna specie tantum continetur, quantum duabus: nam totus Christus continetur in vna: vnde etiam totum suum effectum confert per vnam. Nec refert, quòd bis applicetur manducanti; quia alioqui, qui eodem tempore plures fumeret hostias, plus acciperet gratiæ, quàm qui vnam; & qui calicem acciperet tribus haustibus, plus acciperet gratiæ, quàm qui vno; quod per se satis absurdum est. Dices: Ergo, quando Sacerdos accipit Corpus Domini sub specie panis, recipit totum effectum sacramentalem; neque Sanguis postea sumptus quidquam gratiæ confert. Respondeo, Sanguis sub specie vini tunc non confert nouam gratiam, sed confert modo quodam eandem, quam contulit vnà cum Corpore latens sub specie panis: eadem enim gratia datur tunc veluti duplici iure, seu titulo: sunt enim veluti duo testamenta, seu instrumenta authentica, quibus plenissimè confertur eadem hæreditas.

An plus gratiæ detur per duas quàm per vnam speciem.

An Sanguis sub specie Vini det alium effectum ab eo, quem dedit sub specie Panis latens.

Ad Confirmationem Antecedentis: Respondeo, Alius est effectus cibi, qui solùm est cibus; & alius est effectus potus, qui solùm est potus. Sed in rebus spiritualibus idem est cibus & potus animæ; sic *instituta esuritur & sititur*, & quæque species continet cibum & potum animæ. Simile est in rebus corporalibus, quæ simul vim cibi & potus obtinent.

D V B I V M I I.

Vtrum saltem Sacerdotes teneantur iure diuino sub vtraque specie hoc Sacramentum consecrare, & sumere?

Respondeo & Dico Primò, Saltem ex præcepto Ecclesiæ debere sub vtraque specie consecrari & sumi à Sacerdotibus. Est cõmunis sententia Doctorum. Patet ex Can. *Relatum*, & Can. *Comperimus*, de Consecratione dist. 2. vbi dicitur non sine graui sacrilegio posse hoc mysterium diuidi; scilicet in consecratione, & sumptione.

46
Teneantur ad hoc Sacerdotes iure ecclesiastico.

Dico